

ΊΔΡΥΜΑ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ

Κύκλος Ετησίων Συνεδρίων «Η Κίνηση της Λογοτεχνίας» (2026–2030)

1ο Ετήσιο Συνέδριο: Ζώνες επαφής

2–4 Δεκεμβρίου 2026 | Ημέρα 2 (Πέμπτη, 3 Δεκεμβρίου 2026)

Συνεδρία 8: Θεώρηση/Θεωρίες του Εξωγενούς

«Της τέχνης του η περιοχή»: Ο Καβάφης μεταξύ αυτοκρατορίας και έθνους στη δεκαετία του 1910»

Αναστασία Νάτσινα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ (ABSTRACT)

Η αποικιακή Αλεξάνδρεια του 1910 είναι μια κατεξοχήν ζώνη επαφής, με διεθνή οικονομικά συμφέροντα, πολιτισμική συνύπαρξη και ανταλλαγή, ασύμμετρη ισχύ, συγκρούσεις και διαπραγματεύσεις, υβριδικές ταυτότητες και καλλιτεχνικές μορφές. Η μεταίχμιακή θέση και ταυτότητα του Καβάφη σ' αυτό το σταυροδρόμι πολιτισμών και εξουσιαστικών σχέσεων είναι αρκετά σύνθετη, λαμβάνοντας υπόψη και την παράμετρο της σχέσης με τη μητροπολιτική Ελλάδα: Λευκός υπάλληλος της αιγυπτιακής διοίκησης υπό βρετανική κατοχή, Έλληνας της διασποράς, ελληνόφωνος ποιητής σε διεθνές περιβάλλον, θεματοφύλακας ενός ελληνιστικού παρελθόντος που ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους Βρετανούς, και ομοφυλόφιλος. Η ανατρεπτική διαχείριση εκείνων των ταυτοτικών χαρακτηριστικών του που συντείνουν σε μια περιθωριακή θέση είναι πάγια στρατηγική της ποίησής του και ένας από τους λόγους της εξαιρετικής σύγχρονης, διεθνούς, απήχισής του.

Η ανακοίνωση διερευνά τη διαμόρφωση αυτής της στρατηγικής σε σχέση με το ελληνιστικό παρελθόν. Όπως είναι πλέον γνωστό, ο Καβάφης μελετούσε, για τα ιστορικά του ποιήματα, την ελληνιστική ιστορία που ήταν γραμμένη από βρετανούς ιστοριογράφους, οι οποίοι έβλεπαν στην αλεξανδρινή εποχή μια προτύπωση της Βρετανικής Αυτοκρατορίας αλλά και ένα πεδίο προβολής σύγχρονων αποικιακών προβληματισμών. Η ανακοίνωση διερευνά τον βαθμό στον οποίο ο Καβάφης επαναδιαπραγματεύεται αυτήν την 'αποικιοποίηση' του ελληνιστικού παρελθόντος για να εξυπηρετήσει τους δικούς του προβληματισμούς, σε μια ιδιότυπη εκδοχή της μεταπολιτισμικότητας που χαρακτηρίζει συχνά τις ζώνες επαφής.

Η δεκαετία του 1910 ήταν μια εποχή πολεμικών αγώνων αλλά και έντονων συζητήσεων για το μέλλον του ελληνικού έθνους, στο πλαίσιο των οποίων η εδαφική επέκταση δεν ήταν μονόδρομος. Το «ανατολικό ιδανικό» του Ίωνα Δραγούμη, το όραμα μιας πνευματικής, οικονομικής και πολιτισμικής κυριαρχίας του ελληνισμού στην Εγγύς Ανατολή χωρίς εδαφική επέκταση – που κάποια στιγμή ονομάστηκε και «Ανατολική αυτοκρατορία» – υπήρξε μια εναλλακτική πρόταση εθνικής αναγέννησης που, όπως φαίνεται, δεν άφησε αδιάφορο τον φίλο του Καβάφη. Η ανακοίνωση διερευνά, μέσα από ιστορικά ποιήματα της περιόδου και άλλα τεκμήρια, το πώς η ιδέα αυτή επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ο Καβάφης επιστρέφει στο ελληνιστικό παρελθόν, επανασηματοδοτώντας την αυτοκρατορική του ανάγνωση από τους Βρετανούς.

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασία Νάτσινα, «Της τέχνης του η περιοχή»: Ο Καβάφης μεταξύ αυτοκρατορίας και έθνους στη δεκαετία

του 1910», 1ο Ετήσιο Συνέδριο «Ζώνες Επαφής: Λογοτεχνία, δίκτυα επικοινωνίας και πολιτισμική κινητικότητα»,
Συνεδρία 8: Θεώρηση/Θεωρίες του Εξωγενούς, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Πέμπτη, 3 Δεκεμβρίου 2026.